

HAAGA-HELIAN TUTKIMUSDATAPOLITIikka

Hyväksytty rehtorin päätöksellä 18.3.2022

Tekijä: Haaga-Helia ammattikorkeakoulu

Sisällysluettelo

1 Johdanto.....	2
FAIR-periaatteet	2
Tutkimusdatapolitiikan tavoitteet.....	3
Seuranta	3
2. Tutkimusdatanhallinnan periaatteet Haaga-Heliassa.....	3
Aineiston keruu ja aineistohallintasuunnitelmat	4
Tutkimusdatan omistajuus ja tutkimusdatasta sopiminen	4
Suojattavat aineistot	5
TKI-hankkeissa syntyvä muu aineisto ja asiakirjat	5
Tutkimusdatan tallentaminen	5
Tutkimusdatan kuvailu	6
Tutkimusdatan julkaiseminen	6
Lisenssit	7
Datan pitkäaikaissäilytys ja mahdollinen poistaminen	7
3. Tutkimusdatanhallinnan vastuut	7
Projektipäällikön vastuut.....	8
Hankkeessa toimivan asiantuntijan vastuut	9
Tutkimusaluejohtajan vastuut.....	9
Korkeakoulun vastuut	9

1 Johdanto

Haaga-Helian toimintaa ohjaa viisi arvoa: vastuullisuus, yhdessä tekeminen, rohkeus, arvostus ja avoimuus. Nämä arvot näkyvät vahvana tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotyössä (TKI), jota Haaga-Heliassa toteutamme. Esimerkiksi avoimuuden, vastuullisuuden ja yhdessä tekemisen arvot tarkoittavat keskeisesti sitä, että hankkeissa tuotettujen, muokattujen ja käytettyjen tutkimusdatojen keräämiseen, esittämiseen, dokumentointiin, kuvailuun ja säilytykseen on olemassa yhteiset pelisäännöt. Käsissäsi oleva Haaga-Helian tutkimusdatapolitiikka luo pohjan tutkimusdatan käsittelylle sen elinkaaren eri vaiheissa. Samalla dokumentti auttaa varmistamaan tutkimusdatan eettisen hallinnan.

Datapolitiikassamme tutkimusdatalla tarkoitetaan kahta eri asiaa: Ensimmäkin tutkimusdataa ovat TKI-hankkeissamme tuotetut, muokatut ja käytetyt aineistot, joihin hankkeen tulokset perustuvat. Toiseksi tutkimusdataa ovat itse aineistojen lisäksi aineiston kontekstia, aineistokokonaisuutta tai havaintoyksikköä kuvailevat metatiedot.

Haaga-Helia on sitoutunut [Avoimen tieteen ja tutkimuksen julistukseen 2020-2025](#) ja sen mukaisiin linjauksiin, joista yksi koskee nimenomaan tutkimusdatan ja -menetelmien avoimuutta. Tavoitteemme on mahdollistaa myös Haaga-Heliassa tehtävän tutkimuksen laaja-alainen yhteiskunnallinen vaikuttavuus. Vaikuttavuuden kannalta on tärkeää, että tutkimusaineistomme ovat niin avoimia kuin mahdollista ja niin suljettuja kuin tarpeen. Aina aineiston avaaminen ei ole perustellusta syystä mahdollista – se saattaa sisältää henkilötietoja tai muuta salassa pidettävää tietoa, esimerkiksi liikesalaisuuksia. Tällöin tavoitteemme on kerätä organisaatitasoisesti tieto datasta sekä mahdollisuuksien mukaan julkaista avoimesti aineiston metadata, eli tieto aineiston olemassaolosta, aiheesta ja ajankohdasta, sekä omistajasta.

FAIR-periaatteet

Tavoittelemme Haaga-Heliassa FAIR-periaatteen mukaista aineiston hallintaa. Sana FAIR tulee englannin kielen sanoista Findable (aineisto on löydettävissä), Accessible (aineisto on saavutettavissa), Interoperable (aineisto on yhteentoimivaa) ja Re-usable (aineisto on uudelleenkäytettävää). Käytännössä tavoittelemme sitä, että mahdollisimman suuri osa hankkeissamme kerätyistä aineistoista olisi löydettävää, saavutettavaa, yhteen toimivaa ja uudelleenkäytettävissä ja suljettuja olisivat vain ne aineistot, joiden osalta tämä on välttämätöntä.

Tutkimusdatapolitiikan tavoitteet

Tutkimusdatapolitiikkamme kuvaa TKI-toiminnassa syntyvän datan hallinnan peruseriaatteet, linjaukset ja vastuut Haaga-Heliassa. Sen ja datapolitiikkaan liittyvien ohjeiden tavoitteena on luoda selkeät pelisäännöt tutkimusdatan elinkaaren hallintaan, eli keräämiseen, esittämiseen, dokumentointiin, kuvailuun, säilytykseen ja poistamiseen Haaga-Heliassa. Tutkimusdatapolitiikka ohjaa tutkimusta tekeviä toimimaan tämän hetken aineistohallinnan vaatimusten, hyvän tieteellisen käytännön, avoimen tieteen ja tutkimuksen linjausten sekä voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti.

Tutkimusdatapolitiikan tavoitteena on vahvistaa Haaga-Heliassa tehtävän tutkimuksen laaja yhteiskunnallista vaikuttavuutta sekä varmistaa, että organisaatiolla on ajantasainen tieto hyvin moninaisesta tutkimusdatasta, jota hankkeissamme kertyy. Lisäksi tutkimusdatapolitiikka pyrkii selventämään sekä organisaation että kunkin dataa käsittelevän roolin ja vastuut.

Tutkimusdatapolitiikka tukee jokaista tutkimustyötä tekevää asiantuntijaa omalla urallaan, sillä avoin tai ainakin avoimesti kuvailtu aineisto on tulevaisuudessa yhä vahvempi osa tutkimuksen asiantuntijaksi meritoitumista. Organisaationa haluamme tukea tutkimustyötä tekeviä henkilöstömme jäseniä tässä työssä.

Tutkimusdatapolitiikan muodostamisessa olemme hyödyntäneet organisaation oman strategian lisäksi kansallisia avoimen tieteen ja tutkimuksen linjauksia ja suosituksia sekä vertailleet useiden tutkimusta tekevien organisaatioiden tutkimusdatapolitiikkalinjauksia.

Seuranta

Seuraamme datapolitiikan toteutumista sekä kansallisia ja kansainvälisiä tutkimusdatanhallinnan suosituksia ja tutkimusdatan elinkaaren hallintaan liittyviä kansallisten palveluiden kehittymistä ajantasaisesti. Datapolitiikan toteutumisen seuranta on TKI-johdon vastuulla ja tutkimusdatan elinkaaren hallintaan liittyviä palveluita ja niiden kehittymistä seuraa IT- ja tietohallintopalvelut. TKI-johto yhdessä IT- ja tietohallintopalveluiden kanssa vastaa tutkimusdatapolitiikan päivittämisestä tarvittaessa tai vähintään aina uuden strategiakauden alkaessa.

2. Tutkimusdatanhallinnan periaatteet Haaga-Heliassa

Aineiston keruu ja aineistohallintasuunnitelmat

Edellytämme, että aineiston keruussa noudatetaan aina hyvää tieteellistä käytäntöä sekä tutkimuseettisiä periaatteita ja tarvittaessa pyydetään Pääkaupunkiseudun ammattikorkeakoulujen tutkimuseettistä toimikuntaa toteuttamaan eettinen ennakoarviointi. Ennakoarvioinnin tarpeen eri tilanteissa voi tarkastaa TENK:n ihmistieteiden eettisen ennakoarvioinnin ohjeesta, johon Haaga-Helia on sitoutunut. Lisäksi hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu aina luvan pyytäminen aineiston keräämiseen ja aiottuun käyttöön tutkimuksen kohteelta sekä selvityksen antaminen aineiston säilytyksestä.

Lisäksi edellytämme tutkimus- ja kehittämishankkeissa tutkimusdatojen osalta aineistohallintasuunnitelman tekemistä organisaation ja mahdollisen rahoittajan ohjeita noudattaen. Aineistohallintasuunnitelmien työkaluksi suosittelemme joko rahoittajan toimittamaa omaa aineistohallintasuunnitelman pohjaa tai yleistä tutkimushankkeeseen soveltuvaa aineistohallintasuunnitelman pohjaa (kts. DMPTuuli -työkalu).

Aineistohallintasuunnitelman tekeminen on hankkeen projektipäällikön vastuulla.

Tutkimusdatan omistajuus ja tutkimusdatasta sopiminen

Haaga-Helian toiminnassa syntynyt tutkimusdata kuuluu Haaga-Helialle ja Haaga-Helia voi päättää sen käytöstä. Tutkimusdata voi sisältää tai siihen pohjautuen voidaan luoda myös tekijänoikeudella suojattuja teoksia. Saadakseen teossuojaa teoksen on kuitenkin ylitettävä teoskynnys eli sen on oltava riittävän itsenäinen ja omaperäinen. Teoksen tekijänoikeus syntyy teoksen tekijälle.

Tekijänoikeudet TKI-toiminnassa luotuihin tai aikaansaatuihin teoksiin ja muihin tekijänoikeudella suojattuihin aineistoihin tulee siirtää Haaga-Helialle. Näin Haaga-Helia voi täyttää veloitteensa tutkimushankkeen rahoittajia kohtaan ja edistää avoimuutta sekä tutkimusdatan jatkokäyttöä avoimen tieteen ja tutkimuksen linjausten mukaisesti.

Edellytämme, että TKI-toimintaan osallistuvat henkilöt tekevät tekijänoikeuksien siirrosta erillisen sopimuksen Haaga-Helian kanssa käyttäen Haaga-Helian mallipohjaa ennen tutkimustoimintaan ryhtymistä. Mikäli Haaga-Helian työntekijällä on oikeuksien siirtoa koskeva lauseke jo työsopimuksessaan, erillinen sopimus täsmentää työsopimuksessa sovittua.

Suojattavat aineistot

Tutkimusdata voi sisältää suojattavaa aineistoa, jota ei voida avoimesti julkaista. Suojattavalla aineistolla tarkoitetaan aineistoa, joka sisältää henkilötietoja tai liikesalaisuuden alaisia tai muutoin salassa pidettäviä tietoja. Tutkimusdatan avoimuus edellyttää tietosuoja- ja salassapitosäännösten huomioon ottamista. Edellytämme, että ennen tutkimuksen aloittamista suojattavan aineiston käsittely tutkimuksessa tunnustetaan ja käsittely suunnitellaan. On myös hyvä arvioida, vaatiiko suojattavaa aineistoa sisältävä tutkimus eettisen ennakoarvioinnin.

Jotta tutkimusdataa voidaan mahdollisuuksien mukaan avata, ensisijaisesti tulee pyrkiä siihen, että suojattavaa aineistoa ei kerätä tai sitä kerätään minimointiperiaate huomioiden, mikäli ko. tiedot ovat kriittisen tärkeitä tutkimuksen onnistumisen kannalta. Jos tutkimusta ei voida toteuttaa ilman suojattavan aineiston käsittelyä, tutkimusdataa ei koskaan tältä osin julkaista avoimesti. Henkilötietoja sisältävä tutkimusdata voidaan joissakin tilanteissa anonymisoida, jolloin sen avaaminen on mahdollista.

Osa suojattavasta aineistosta voi olla arkaluonteista, joka tulee huomioida tutkimusdatan käsittelyssä. Arkaluonteisiksi tiedoiksi katsotaan erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvat tiedot, henkilötunnus sekä salassa pidettävät tiedot.

TKI-hankkeissa syntyvä muu aineisto ja asiakirjat

Noudatamme Haaga-Heliassa muun kuin tutkimusdatan käsittelyn ja arkistoinnin osalta TKI-hankkeiden arkistoinnin tiedonohjaussuunnitelmaa ja sen ohjeistusta. Muuta aineistoa TKI-hankkeissa ovat esimerkiksi sopimukset, asiakirjat, raportit, budjetit, kokouspöytäkirjat ja muut tiedonohjaussuunnitelmassa määritellyt dokumentit.

Tutkimusdatan tallentaminen

Tutkimusdatan talletuspaikka pitää määritellä aineistohallintasuunnitelmassa.

Tutkimusdataa ei tallenneta käyttäjän henkilökohtaiseen kotihakemistoon, vaan käytetään Haaga-Helian ohjeistamia tallennuspaikkoja. Tallennuspaikan valintaan vaikuttavat ainakin seuraavat seikat:

- Aineiston tietosisältö (sisältääkö aineisto suojattavaa aineistoa tai arkaluonteisia tietoja)
- Tutkimusryhmän yhteistyötarpeet (onko ulkopuolisia kumppaneita, joiden täytyy päästä käsiksi alkuperäiseen tai muokattuun dataan)

- Rahoittajien tai mahdollisten muiden osapuolten vaatimukset esim. tietoturvasta

Suojattavaa aineistoa ei tule tallentaa ulkoisille tallennusvälineille (muistitikut, ulkoiset kiintolevyt yms.). Arkaluonteisia tietoja sisältävälle aineistolle turvallisim tallennus- ja käsittelypaikka on Haaga-Helian oman tallennusjärjestelmän hanketta varten perustettu levyjako/kansio.

Jos tutkimusryhmässä on Haaga-Helian ulkopuolisia jäseniä, joiden pitää päästä dataan käsiksi, niin pilvipalvelut, esim. Teams tai Sharepoint ovat selvästi kätevämpiä kuin Haaga-Helian oma tallennusjärjestelmä. Tarvittaessa aineiston tallennuksessa voi käyttää myös CSC:n aineistohallintapalveluita. Sen sijaan kuluttajapalveluita (esim. Dropbox) ei saa käyttää tilapäiseenkin tutkimusdatan käsittelyyn.

Tutkimuksen rahoittajilla tai muilla vaikuttavilla osapuolilla voi olla vaatimuksia tai näkemyksiä aineistojen hallintaan, ja nämä täytyy ottaa huomioon riittävällä tavalla, mutta esim. suojattavien aineistojen käsittelyssä juridiset näkökulmat on aina huomioitava ennen muita näkökulmia.

Tutkimusdatan kuvailu

Tutkimusdatan kuvailulla tarkoitetaan tutkimusdatan sisällön, keruun, muuttujien ja muiden tutkimuksen kannalta tärkeiden asioiden dokumentoimista ja kuvaamista. Pyrimme avaamaan tutkimusaineistojen kuvailutiedot.

Aina, kun tutkimusdataa tallennetaan, on tärkeä huolehtia aineiston kuvailusta, jotta aineisto olisi FAIR-periaatteiden mukaan löydettävissä ja mahdollisuuksien mukaan myös uudelleen hyödynnettävissä. FAIR-periaatteet ohjaavat tutkimusdatan kuvailua Haaga-Heliassa. Kaikki hankkeissamme kertyneet tutkimusdatat kuvaillaan organisaation ohjeistamaan ja tukemaan hanketietokantaan. Kuvailutiedot ovat tärkeitä, jotta meillä on organisaatiossa tieto siitä, mitä dataa käsittelemme ja mitä dataa on mahdollisuus avata. Kuvailutietojen tallentamisesta vastaa projektipäällikkö tai tutkimusdatasta vastaava tutkija. Kuvailutietojen tallentamisen yhteydessä määritellään se, voiko dataa avata vai onko se syytä pitää suojattuna.

Tutkimusdatan julkaiseminen

Tarjoamme Haaga-Heliassa tukea ja opastusta valmiin tutkimusdatan ja siihen liittyvien metatietojen julkaisemiseen. Datan julkaiseminen edellyttää, että Haaga-Heliassa on tarvittavat oikeudet datan julkaisemiseen ja tutkimusdatan julkaisemisella ei ole esimerkiksi tietosuojan, lakiin tai sopimukseen liittyviä esteitä. Julkaisupaikkoina suositellaan lähtökohtaisesti CSC:n

tarjoamia Fairdata palveluita tai tutkimushankkeessa sovittuja ja rahoittajan hyväksymiä datan julkaisemisen palveluita.

Lisenssit

Suosittellemme aineiston avaamisessa jatkokäyttöön käytettäväksi lisenssiksi Creative Commons – lisenssiä 4.0. Joissain tapauksissa lisenssistä on tarpeen keskustella ja sopia yhdessä TKI-hankkeen rahoittajan tai kumppaneiden kanssa. Tällöin Haaga-Helian ehdotus käytettäväksi lisenssiksi on CC 4.0.

Jos tutkimuksessa hyödynnetään jo olemassa olevaa avoimesti jaettavaa tutkimusdataa, noudatetaan dataan viitattaessa hyvän tieteellisen käytännön mukaista lähteiden ja tekijöiden ilmoittamista, kuten julkaisuihin viitattaessa. Viittaustiedoissa tulee mainita vähintään tekijä, aineiston nimi, julkaisuaika, julkaisija, versio ja saatavuustiedot eli datan pysyvä tunniste.

Datan pitkäaikaissäilytys ja mahdollinen poistaminen

Lähtökohtaisesti Haaga-Helian tarjoamat datan tallennusratkaisut (ks. Luku Tutkimusdatan tallentaminen) toimivat datan tallennuspaikkana myös TKI-hankkeen päätyttyä hankekohtaisesti määritellyn säilytysajan. Kuitenkin tarpeen mukaan hyödynnämme CSC:n tarjoamia pitkäaikaistallentamisen (PAS) ratkaisuja.

Joissain tapauksissa data on tarpeen poistaa heti sen käytön päätyttyä. Näin on esimerkiksi silloin, kun Haaga-Helia ei toimi rekisterinpitäjänä. Tällöin projektipäällikön tai datasta vastaavan tutkijan vastuulla on huolehtia datan asianmukaisesta poistamisesta.

Kansallisesti ja kansainvälisesti arvokkaiden aineistojen säilyvyys ja saatavuus tutkijoiden käyttöön tulevaisuudessa on varmistettava. Tällaisten aineistojen säilytyksessä käytetään CSC:n ylläpitämää Fairdata-PAS-palvelua.

3. Tutkimusdatanhallinnan vastuut

Tutkimus- ja kehittämishankkeen projektipäällikkö ja hankkeessa eri rooleissa toimivat asiantuntijat huolehtivat datan käsittelystä asianmukaisesti, hyvää tieteellistä käytäntöä noudattaen ja korkeakoulun ja tutkimuksen rahoittajan ohjeita noudattaen koko tutkimusdatan elinkaaren ajan. Datan hallinnassa huomioidaan tällöin aineistohallintasuunnitelma, tietosuoja ja tutkimuseettiset periaatteet sekä tehdyt sopimukset ja voimassa oleva lainsäädäntö.

Projektipäällikön vastuut

Projektipäälliköllä on päävastuu hankekohtaisen datan käsittelystä koko hankkeen elinkaaren ajan.

Projektipäällikkö:

- Varmistaa, että hankkeessa noudatetaan hyvää tieteellistä käytäntöä ja tutkimuseettisiä periaatteita.
- Varmistaa, että hänellä on riittävä osaaminen hyvään aineistonhallintaan ja tarvittaessa kehittää osaamistaan.
- Noudattaa korkeakoulun yleisiä ja hankkeen rahoittajan asettamia vaatimuksia tutkimusaineiston hallinnoinnissa. Kiinnittää aivan erityistä huomiota siihen, että korkeakoulun antamaa ohjeistusta sekä tietosuojasäädöksiä noudatetaan henkilötietoja sisältävän tutkimusaineiston käsittelyssä koko aineiston elinkaaren ajan.
- Huolehtii, että aineistonhallintaan vaadittavat resurssit otetaan huomioon hankkeen suunnittelussa, hakemuksessa ja että ne osoitetaan hankkeelle ja aineistonhallintaan sen osana hankkeen toteuttamisvaiheessa.
- Vastaa aineistonhallintasuunnitelman laatimisesta ennen hankkeen tai tutkimuksen toteuttamista ja suunnitelman päivittämisestä tarpeiden mukaan hankkeen aikana.
- Säilyttää hankkeessa kerätyn aineiston tietoturvallisesti. Korkeakoulu tarjoaa tähän sopivat tietojärjestelmät.
- Vastaa hankkeen aikana kertyneen tutkimusdatan kuvailemisesta Haaga-Helian osoittamaan tutkimustietokantaan.
- Varmistaa, että aineistoon viitataan asianmukaisesti sitä esitellessä ja käytettäessä.
- Vastaa sen määrittelystä, mikä aineisto on mahdollista avata Haaga-Helian ulkopuoliselle yleisölle. Avattavien aineistojen osalta projektipäällikkö vastaa siitä, että aineistossa ei ole salassa pidettävää tietoa.
- Varmistaa aineiston asianmukainen säilytys, käyttöoikeudet ja jatkokäyttö hankkeen päättyessä ja/tai siirryttäessä toisiin tehtäviin korkeakoulun sisällä tai korkeakoulun ulkopuolelle.
- Vastaa hankkeen päättyttyä siitä, että aineisto arkistoidaan tai poistetaan ohjeiden mukaisesti.

Hankkeessa toimivan asiantuntijan vastuut

- Noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä ja tutkimuseettisiä periaatteita.
- Varmistaa, että hänellä on riittävä osaaminen hyvään aineistohallintaan ja kehittää tarvittaessa osaamistaan.
- Noudattaa korkeakoulun yleisiä ja hankkeen rahoittajan asettamia vaatimuksia tutkimusaineiston hallinnoinnissa. Kiinnittää aivan erityistä huomiota siihen, että korkeakoulun antamaa ohjeistusta sekä tietosuojasäädöksiä noudatetaan henkilötietoja sisältävän tutkimusaineiston käsittelyssä koko aineiston elinkaaren ajan.
- Säilyttää hankkeessa kerätty aineisto tietoturvallisesti. Korkeakoulu tarjoaa tähän sopivat tietojärjestelmät.
- Varmistaa, että aineistoon viitataan asianmukaisesti sitä esiteltäessä ja käytettäessä.
- Varmistaa aineiston asianmukainen säilytys, käyttöoikeudet ja jatkokäyttö siirryttäessä toisiin tehtäviin korkeakoulun sisällä tai korkeakoulun ulkopuolelle.

Tutkimusaluejohtajan vastuut

Tutkimusaluejohtajan vastuulla on:

- Huolehtia siitä, että hankkeissa toimivilla on riittävät resurssit ja osaaminen toteuttaa hanke hyvää tieteellistä käytäntöä ja tutkimuseettisiä periaatteita noudattaen sekä tämän hetken aineistohallinnan vaatimusten, avoimen tieteen ja tutkimuksen linjausten ja voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti.
- Tukea tutkimusdatapolitiikan noudattamista ja aineistohallinnan toteutumista tutkimusalueella.

Korkeakoulun vastuut

Korkeakoulun vastuulla on:

- Huolehtia tutkimusdatapolitiikan ajantasaisuudesta ja päivittää tutkimusdatapolitiikka tarpeen vaatiessa ja uuden strategiakauden alussa.
- Seurata tutkimusdatapolitiikan toteutumista ja puuttua poikkeamiin tarvittaessa.

- Ylläpitää ja kehittää datanhallinnan infrastruktuuria ja ratkaisuja sekä niiden yhteensopivuutta keskeisten ulkopuolisten palveluntarjoajien kanssa (mm. tiedejatutkimus.fi).
- Tukea, ohjeistaa ja kouluttaa tutkimusta tekeviä aineistohallintaan, -kuvailuun, tietosuojaan, lisensseihin ja aineistohallinnan työkaluihin liittyen.
- Tarjota sopimus pohjia ja tukea oikeuksista sopimiseen.
- Ylläpitää muuta ohjeistusta dataan ja tiedonkäsittelyyn liittyen (mm. tietoturvapoliittikka ja käytösäännöt).
- Huolehtia datan asianmukaisesta poistamisesta datan elinkaaren lopussa aineistohallintasuunnitelman mukaisesti.

Liite 1: Tutkimusdatapolitiikkaan liittyvät ohjeistukset ja lisälukemista

1. [Avoimen tieteen julistus](#)
2. [Avoimen tieteen ja tutkimuksen linjaukset ja suositukset](#)
3. Tutkimuseettiset periaatteet
4. Aineistohallintasuunnitelman tekeminen
5. Tekijänoikeuksien siirto TKI-hankkeessa
6. CC-lisenssien käyttö
7. Suojattavan aineiston käsittely
8. Aineiston suojaaminen, anonymisointi ja pseudonymisointi
9. Datan kuvaileminen
10. Datan tallentaminen, pitkäaikaissäilytys ja poistaminen
11. Datan julkaiseminen